HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואי בעם הארץ. שהוא שוגג על שתיהן: **אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד הוא.** שלא נודע לו בין זה לזה ואינו חייב אלא אחת אף זה לא נודע לו בין כניסה לפריסה שחטא שכשאמרה לו נטמאתי אינו יודע שנתחייב על הכניסה כסבור אנוס אני עליה שהרי לא למד שמוזהרין ישראל לפרוש מן נשותיהן סמוך לוסתן (ו) ואין זה אונס אלא שוגג וכיון דלא למד נמצא שלא ידע בין כניסה לפריסה שחטא והוה ליה כא על נדה שתי בעילות בהעלם אחד: **אלא בשלא סמוך לווסתה.** זה אונס על הכניסה הוא שלא היה לו לעולם בדעתו: **ואי בתלמיד חכם ולא חדא לא מיחייב.** דלכניסה אנוס ואפריסה מזיד: **ואי בעם הארץ חדא הוא דמיחייב אפריסה.** דלאומר מותר אבל אכניסה אנוס: **ובתלמיד חכם נמי.** כלומר יודע ישראל מוזהרין לפרוש מנשותיהן סמוך לוסתן דכלאמר לקמן מוהזרתם את בני ישראל מטומאתם ואין יודע שהמשמש עם הטהורה ואמרה נטמאתי צריך לפרוש באבר מת דהוה ליה שוגג על שתיהן אכניסה דסבור יכולני לבעול ואפריסה אומר מותר ושני זיתי חלב בהעלם אחד לא הוא שהרי תלמיד חכם הוא נמי שלא היה לו לבעול סמוך לווסתה ואין זה אונס אלא שוגג כסבור יכולני לבעול קודם וכי אמרה לו נטמאתי ידע שחטא אכניסה והוא ליה ידיעה בין כניסה לפריסה. וא"ת מזיד הוא בבעילת סמוך לוסתה אין זו קשיא אאין כרת וחיוב חטאת על סמוך לוסתה עד שתטמא ובבעילת הטמאה שוגג הוא כסבור יכולני לבעול: **נמצא על שלו.** דס על המפה שקנה בה אחר תשמיש: **טמאים.** שניהם טומאת שבעה היא משום נדה והוא משום בועל נדה דולאי לאתה דס קודם בעילה או בשעת בעילת תשמיש: **וחייבין.** שניהם בקרבן: **שלא בסמוך לוסתה.** דלאכניסה אנוס ואפריסה הוא דמיחייב ליה כגון שאמרה לו נטמאתי ופירש בקושי. לקמן פריך הא נמצא קתני: **פריסה נמי לי.** לרבי שסידר את המשנה לאשמועינן: **הא אנא ליה.** הך מתני' דשבועות: **אחידי דבעי למיתני נמצא על שלו.** שמחלק שם (ז) בין קנאה מיד לקנאה לאחר שעה שבקנאה מיד קתני טמאים וחייבים בקרבן ובלאחר זמן דאיכא למימר לאחר תשמיש דאתה קתני פטורין מן הקרבן: **בתר הכי.** בקינוח שאחר תשמיש קאמר: **א"ל רבא.** לרב אדא: **ליים מאי דקאמר לך.** רבינא רבן דלא בפריסה מלית לאוקמה: **אמר ליה היכי מצית.** לאוקומה בכניסה דתני עלה דהיא נמצא על שלו וזו היא מצות עשה שבנדה: **ואם איתא.** דבכניסה אחרי מצות לא תעשה היא ואין כאן עשה: **א"ל אי אינים חסר ואני הכי** (ח) . אם אתה שונה הברייתא תקן אותה בלשון חסורי מחסרא ואני הכי היא מצות לא תעשה שבנדה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מצות עשה שבנדה וכל זה צריך להוסיף על משנתך: **נועץ לפרניו.** כלומר יעמיד עצמו בלא דיסה עד שימות האבר: **וטוביה.** ואשריו כלומר זו היא הטובה לו: **ואם אומרים.** מתני' דקתני פירש מיד דמשמע הא פירש באבר מת פטור שמעינן מינה שהמשמש בעריות באבר מת פטור: **משום דאנוס הוא.** דאין לו עוד מה לעשות: **כי פירש מיד נמי ליפטר.** הואיל (ג) ואין חלוק פטור לאבר מת (ט) ומשמש בקושי: **מצינו ארוכה וקצרה.** חילוק בין קצרה וארוכה שאם האריך ושהה פטור ואם פירש בקצרה כלומר מיד להוי (י) חייב: ואנן

אי בעם הארץ ואידי אכל שתי זיתי חלב בהעלם אחד הוא. משמע הכא דאע"פ שנודע לו בינתים שבא על הנדה כיון שלא נודע לו שנתחייב חטאת שסבור להיות אנוס חשבינן ליה בהעלם אחד וכן פירש בקונטרס וא"ת דאמר בפ' כלל גדול (שבת דף עא. וסס) בעי מייניה ר' ירמיה מר' זירא קצר וטחן כחלי גרוגרת בשבת שבת וחזרן מלאכה ומחזר וקצר כחלי גרוגרת בחזרן שבת ושבת מלאכה מהו שיצטרפו א"ל חלוקים הן לחטאת ולא מיצטרפי פירוש שאם היה בכל פעם כגרוגרת היה חייב שתי חטאות אע"פ שלא היתה ידיעת איסור בינתים וי"ל דרבא לטעמיה דסבירא ליה התם (כ) דאינו חייב אלא אחת אי נמי התם חשיב ליה ידיעה כיון שנודע לו כל מה שהיה ספק באותה שעה:

לעולם אימא לך שלא בסמוך לוסתה ואפריסה. והוא הדין דה"מ למימר בסמוך לוסתה ואפריסה: **והא נמצא קתני.** תימה דעדיפא מיניה הוה מצי למיפרך מהא דקתני סיפא נמצא על שלה טמאים מספק ופטורין מן הקרבן ואמאי פטור כיון דאמרה נטמאתי:

המשמש מת בעריות פטור. והא דתנן בפרק ב' דנדה (דף יא.) נמצא על שלה כשיעור וסתה חייבין בקרבן ומפרש בגמרא משל לשמש ועד זה נכנס וזה יוצא וצריך לאוקומה דפירש בקישוי דאי בפירש מת אין זה שיעור וסתה: **דאי ס"ד חייב כו'.** כל מה שמדקדק מן הפסוק דנפקא לן בשמעת' אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי מדכתיב ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וגו' אמר רב פפא האי לא תקרב לא תפרוש נמי הוא כדכתיב האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך פי' הרגישה שנטמאת והודיעה אותך לא תקרב עצמך אליך מיד ותגלה ערותה אלא נענוע צפרנך בקרקע עד שימות האבר ויסור קשויו ואח"כ תפרוש. ואמר ליה תני במתניתין וזו היא מצות לא תעשה ועשה שבנדה שחייבים עליה. היה משמש עם הטהורה ואמר לו נטמאתי כו'. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור. פי' אם ישמש אדם באבר מת כלומר בלא קישוי בעריות פטור דאין מפרישתו כשהוא אבר מת מן הנדה. אביי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב. והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. ואמאי כי פריש מיד חייב דהוה ליה למפרש בהנאה מרובה. אמר ליה רבא בר בר חנן אי הכי מצאנו ארוכה וקצרה בנדה

(ו) ופפריסה מזיד ואי כל"ל. רש"ל, (ז) [לעיל יד:], (ג) נדה יד. [כריתות יז:], (ד) בדפו"י הגי' מלים, (ה) [ל"ל דרבי], (ו) גירסת הערוך וטיב ופי' שם האבר כן, (ז) יבמות נה: [סנהדרין נה.], (ח) [נדה יד:], (ט) בדפו"י הגירס' ממשמש, (י) בס"ת: הוי, (כ) [דף ע:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכל וכו' לווסתן כדאמר לקמן מוהזרתם ואין: (ב) ד"ה א"ל כו' הכי זו היא כו' אם אתה: (ג) ד"ה כי וכו' הואיל דבעלמא אין חלוק:

מוסף רש"י

נמצא על שלו. במסכת נדה בפרק כל היד (יד.) דרך בעוה ישראל משמשות בשני עדים, שני קדישים לקנות אחד לו ואחד לה, נמצא על שלו ולאי בשעת תשמיש היה ובועל נדה בשוגג הוה ומייבים שתי חטאות (כריתות יז:) ואפילו לאחר זמן שאם לאחר בעילה זמן אריך קודם קיום בילוד שהיה דם בשעת תשמיש (נדה יד.). טמאין. שניהם טומאת שבעה, כדין בועל נדה, כדכתיב (ויקרא טו) ותהי נדתה עליו (שם).

רבינו חננאל

ואי עם הארץ הכנסה ופרישה בהעלם אחד ולאוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דמי. וקיימא לן דאינו חייב אלא אחד. ואמרינן אף בשלא סמוך לווסתה. ובמאן אמרו הני דחייב שתים אי ת"ח אפילו אחת אינו חייב. מאי טעמא אכניסה אנוס הוא וקיימא לן דכל אנוס פטור הוא דמאי הוה ליה למיעבד וכי לא ישמש מטתו לעולם הלכך פטור הוא. אפרישה מזיד הוא. ומזיד לאו בר קרבן הוא ואי עם הארץ אפרישה מחייב אכניסה פטור דאנוס הוא. והדר רבא ופריק בסמוך לוסתה ובת"ח דידע דצריך למיפרש מאשתו סמוך לווסתה. ואינו ת"ח דידע כי הפורש חייב שציאתו הנייה לו כביאתו. אכניסה מיחייב דהוה ליה למיפרש ענה סמוך לווסתה כו' כדאמרן. אפרישה נמי מיחייב דהא לא ידע שהפרישה מיד אסורה ובשתיהן שוגג הוא לפיכך חייב שתים: אמר רבא שתיהן שנינו חיובן במשנתנו. פרישה דתנן ופירש מיד חייב כו'. כניסה דתנן במסכת נדה פ"ב נמצא על שלו טמאין וחייבין

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ה מהל' שגגות הלכה ז:
מט ב מיי' שם הל' ו:
נ ג מיי' שם הל' ז:
נא ד ה ו מיי' שם הל' ו:
נב ז מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה יא סמג לאוין קיא ועשין רמג טוש"ע י"ד סי' קפה סעיף ד:
נג ח מיי' שם פ"א הל' יא סמג לאוין כ טור אה"ע סי' כ:

רבינו חננאל (המשך)

בקרבן. פי' איש ששימש עם אשתו ונתקנח הוא בסמרטוט והיא נתקנחה בסמרטוט אחר והן נקראים עדים ואם נמצא דם על העד שלו ודאי עם נדה שימש. והן טמאין וחייבין קרבן כי בשגגה באת לידו. ואמרינן מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה דאי לא בסמוך לוסתה אמאי חייב אנוס הוא אלא לאו בסמוך לוסתה ואכניסה. ואתי למידחי האי דקדוקא דרבא ולאוקמא אפרישה ושלא בשעת ווסתה. ולא מתוקמא אפרישה מדקתני נמצא ונמצא השתא משמע. ואי אפרישה הוא הויא להו ידיעה מקמי הכי בעידנא דתשמיש. (ודחי') אי הכי עשה ולא תעשה הוא. והאי דקתני זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה זו היא מצות עשה ולא תעשה הוה ליה למיתנא (ט) פי' עשה כדחזקיה דאמר ותהי נדתה עליו נדתה תהא עליו. מיכן אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי שלא יפרוש. לא תעשה שנאמר ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וגו' אמר רב פפא האי לא תקרב לא תפרוש נמי הוא כדכתיב האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך פי' הרגישה שנטמאת והודיעה אותך לא תקרב עצמך אליך מיד ותגלה ערותה אלא נענוע צפרנך בקרקע עד שימות האבר ויסור קשויו ואח"כ תפרוש. ואמר ליה תני במתניתין וזו היא מצות לא תעשה ועשה שבנדה שחייבים עליה. היה משמש עם הטהורה ואמר לו נטמאתי כו'. אמר רבא זאת אומרת משמש מת בעריות פטור. פי' אם ישמש אדם באבר מת כלומר בלא קישוי בעריות פטור דאין מפרישתו כשהוא אבר מת מן הנדה. אביי אמר לעולם משמש מת בעריות חייב. והכא היינו טעמא דפטור משום דאנוס הוא. ואמאי כי פריש מיד חייב דהוה ליה למפרש בהנאה מרובה ופירש בהנאה מרובה. אמר ליה רבא בר בר חנן אי הכי מצאנו ארוכה וקצרה בנדה

(ט) עי' רשב"ם.